

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3772/2019
17.10.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босилковића и Зоране Делибашић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Дражен Мијатовић адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Радомир Филиповић адвокат из ..., ради развода брака, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 200/2019 од 14.05.2019. године, у седници већа одржаној дана 17.10.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 200/2019 од 14.05.2019. године - дела првог става изреке, у погледу одлуке о жалби тужиоца против првостепене допунске пресуде.

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 200/2019 од 14.05.2019. године - дела првог става изреке, у погледу одлуке о жалби тужиоца против првостепене пресуде у делу којим је одлучено о вршењу родитељског права и издржавању.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж2 200/2019 од 14.05.2019. године у преосталом делу првог става изреке - у погледу одлуке о жалби тужиоца против решења о трошковима поступка и у другом ставу изреке, и у том делу предмет враћа другостепеном суду на поновни поступак.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Основног суда у Алексинцу П2 215/16 од 31.01.2019. године, ставом првим изреке, разведен је брак закључен између тужиоца АА из ..., Општина ..., рођеног ... године и тужене ББ рођене ББ1 из ..., Општина ..., рођене ... године, закључен дана 06.11.2003. године у ... који је уписан у матичну књигу венчаних под текућим бројем ... за матично подручје ..., Општина ... Ставом другим изреке, деца странака - малолетни ВВ, рођен године у ... и малолетна ГГ, рођена ... године у ... поверена су на чување, васпитање и старање туженој ББ из ..., као мајци која ће самостално вршити родитељско право. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да на име доприноса у издржавању малолетне деце плаћа месечно износ од по 100 евра до петог у месецу за текући месец почев од 13.07.2017. године па док за то постоје

законски разлози, на руке мајци ББ, а заостале рате у року од 15 дана по пријему пресуде, док је преко досуђеног износа па до траженог износа од по 200 евра за свако дете месечно тужбени захтев одбијен. Ставом четвртим изреке, одлучено је да ће се лични односи између АА из ... и малолетних ВВ и ГГ одвијати у контролисаним условима, у Центру за социјални рад ..., у присуству стручних радника и по договору родитеља. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца АА из ... да му се малолетни ВВ и малолетна ГГ повере на старање и самостално вршење родитељског права и да тужена ББ доприноси њиховом издржавању са по 12.000,00 динара. Ставом шестим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Допунском пресудом Основног суда у Алексинцу П2 215/16 од 12.03.2019. године одбијен је предлог тужиоца за издавање привремене мере ради привременог уређења личних односа тужиоца са малолетним ВВ и малолетном ГГ, на тај начин што би се првих месец дана тај контакт одвијао у контролисаним условима, у Центру за социјални рад ..., сваког другог петка у месецу у трајању од по два сата а након тог периода контакт би се одвијао сваког другог викенда у породичној кући тужиоца у месту

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 200/2019 од 14.05.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Основног суда у Алексинцу П2 215/16 од 31.01.2019. године у другом, усвајајућем делу става трећег, петом и шестом ставу изреке, као и допунска пресуда истог суда од 12.03.2019. године. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Алексинцу П2 215/16 од 31.01.2019. године у четвртном ставу изреке тако што је одбијен противтужбени захтев тужене за уређење личних односа између тужиоца и малолетне деце.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужена је поднела одговор на ревизију са захтевом да се тужилац обавезе да јој надокнади трошкове поступка по том ванредном правном леку.

По оцени Врховног касационог суда, тужиочева ревизија није дозвољена против другостепене пресуде, у делу којим је одбијена његова жалба изјављена против допунске пресуде првостепеног суда.

Одредбом члана 124. Закона о парничном поступку (ЗПП) прописано је: да суд доноси одлуке у облику пресуде или решења (став 1); да о тужбеном захтеву суд одлучује пресудом, а у поступку због сметања државине решењем (став 2); да кад не одлучује пресудом, суд одлучује решењем (став 3). Према члану 342. став 1. наведеног закона, пресудом се одлучује о захтеву који се односи на главну ствар и споредна тражења, а допунском пресудом се одлучује када је суд пропустио да одлучи о свим захтевима о којима је морао да одлучи пресудом или пропустио да одлучи о делу захтева (члан 356. став 1. и члан 357. став 1. ЗПП).

Допунском пресудом првостепени суд је одбио предлог тужиоца да се привременом мером уреди начин одржавања личних односа са малолетном децом. Одлука о таквом тужиоцевом предлогу, без обзира што је донета у облику допунске пресуде, представља решење јер се њоме не одлучује о тужбеном захтеву. Због тога и одлука о тужиоцевој жалби против допунске пресуде, садржана у првом ставу изреке другостепене пресуде, има правну природу решења.

Одредбом члана 420. став 1. ЗПП прописано је да странке могу да изјаве ревизију и против решења другостепеног суда којим је поступак правноснажно окончан. Решењем о предлогу тужиоца за одређивање привремене мере поступак у овом спору се правноснажно не окончава, због чега тужиочева ревизија у том делу није дозвољена.

Из наведених разлога, на основу члана 410. став 2. тачка 5. и члана 413. у вези са чланом 420. став 1. и 6. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлучујући о ревизији изјављеној против одлуке о главној ствари - вршењу родитељског права, издржавању деце и одржавању личних односа деце и туженог, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Изјављеном ревизијом се посебно не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка које су чланом 407. став 1. тачка 2. ЗПП предвиђене као разлог за овај ванредни правни лек. Наводима ревизије да образложење другостепене пресуде не садржи изјашњење о жалбеним наводима, неосновано се указује на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП учињену у другостепеном поступку. Другостепени суд нема обавезу да оцени све жалбене наводе већ само оне који су битни (члан 396. став 1. ЗПП), а у овом случају је то и учињено.

Према утврђеном чињеничном стању, странке су родитељи двоје малолетне деце рођене у њиховом браку – сина ВВ, рођен ... године и ћерке ГГ, рођене ... године. Тужилац од 2007. године ради у ... где има боравиште, док је тужена са децом до половине 2016. године живела у Србији. Од тада странке са децом живе у Словенији. Њихова брачна заједница прекинута је током септембра 2016. године због учесталих сукоба и свађа. Правноснажном одлуком Основног суда у Цељу од 29.09.2016. године тужиоцу је изречена мера заштите од насиља у породици - забрана приласка и комуникације са туженом и заједничком децом, која је трајала до 22.05.2017. године. Против тужиоца је у Словенији вођен и кривични поступак због кривичног дела насиља у породици, који је обустављен због одустанка јавног тужиоца од кривичног гоњења. Тужена је, након извршеног насиља, извесно време са децом боравила у Материнском дому у месту Деца странака у ... похађају школу, добро су се адаптирали на садашње животно окружење и школу коју похађају, а имају и пријатеље међу вршњацима. О оцу - туженом нису желели да причају пред органом старатељства

у ..., одбијајући сваки контакт и могућност сусрета са њим. Обе странке имају способност за вршење родитељског права. Тужилац је запослен као ... у међународном транспорту и његова просечна месечна зарада износи 560 евра. Тужена је одређено време радила као ... и остваривала месечну зараду у износу од 810 евра. Деца странака су у ... остварила право на дечији додатак у износу од 200 евра, а за задовољење њихових потреба месечно је неопходно 250 евра. Лични односи туженог и деце су дуже време били прекинути, због чега су органи старатељства у Словенији и Србији предложили да се поновно успостављање односа врши постепено, у прво време у просторијама органа старатељства.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилном применом материјалног права одлучили о вршењу родитељског права и издржавању малолетне деце.

Одлука о туженој као родитељу који ће самостално вршити родитељско право донета је на основу члана 77. став 3. Породичног закона, након мишљења органа старатељства у Србији и Словенији прибављених у складу са чланом 270. наведеног закона, и уз вођење рачуна о најбољем интересу малолетне деце у смислу члана 6. и члана 266. тог закона, у ситуацији када обе странке имају способност за вршење родитељског права, нижестепени судови су правилно закључили да околности случаја, нарочито чињеница да деца од престанка брачне заједнице странака живе са туженом и да су њихови односи са тужиоцем нарушени након извршеног насиља у породици, у мери да деца одбијају сваки контакт и могућност сусрета са њим, оправдавају одлуку о туженој као родитељу који ће самостално вршити родитељско право. Приликом оцена најбољег интереса деце прибављено је и њихово мишљење (члан 65. Породичног закона), јер је реч о деци која су навршила ... годину живота - малолетни ВВ је навршио ... годину живота и способан је за расуђивање, тако да може и одлучити са којим родитељем ће живети (члан 60. став 4. Породичног закона). Ценећи изражено мишљење деце да им је са мајком - тужиљом лепо, да живе у миру и да више нема свађа између родитеља, али и да су деца добро укључена у садашње животно окружење, адаптиране на школу и да имају пријатеље међу вршњацима, судови су у овом спору правилно проценили да изражено мишљење деце није у супротности са њихвим најбољим интересом.

По налажењу Врховног касационог суда, нису основани наводи тужиоцеве ревизије да је о вршењу родитељског права одлучено погрешном применом материјалног права и да због тога постоје недостаци у утврђеном чињеничном стању.

Родитељска способност тужиоца утврђена је на основу стручног мишљења домаћег и страног органа старатељства. Према тим мишљењима тужилац је подобан за вршење родитељског права јер исказује јаку везаност за децу и мотивисаност за вршење родитељског права - предузима све легалне поступке како би успоставио прекинуте односе са децом. Чињеница да тужилац има добре материјалне и стамбене услове, посматрана у вези са другим околностима случаја - везаношћу деце за тужену, њихову прилагођеност садашњим условима живота и нарушеност односа са тужиоцем до одбијања деце да са њим имају контакт, нема значаја за другачију одлуку у овом

спору. Из извештаја страног органа старатељства не произилази да је мишљење деце о родитељу са којим ће живети дато под утицајем тужене, због чега нису прихватљиви наводи тужиоца о инструментализацији деце и да је зато, пре доношења одлуке о вршењу родитељског права, било нужно да са децом разговор обави и стручно лице домаћег органа старатељства, односно Института за ментално здравље, а што је онемогућено одбијањем тужене да са децом дође у Србију.

Тачни су ревизијски наводи да је тужена, због увреда и претњи које је 13.09.2006. године путем интернета упутила тужиоцу, правноснажном пресудом Основног суда у Алексинцу К 264/2017 од 18.01.2018. године оглашена кривом за извршено кривично дело насиље у породици и изречена јој условна осуда. Тужена не испољава насиље у односу на децу, а испољено насиље према тужиоцу не дисквалификује је као родитеља подобног за вршење родитељског права, као што ни тужиочева родитељска подобност није доведена у питање због правноснажне одлуке о изреченој мери заштите од насиља у породици - забране приласка и контактирања са туженом и заједничком децом у одређеном временском трајању.

О издржавању малолетне деце одлучено је правилном применом члана 154. став 1. и чланова 160-162 Породичног закона. Тужилац има законску обавезу издржавања малолетне деце, а одређени износ издржавања је адекватан његовим могућностима и потребама деце која остварују примања и по основу признатог права на дечији додаток. Издржавање досуђено у страниј валути није у супротности са принудним прописима јер ће се правноснажна пресуда у том делу извршавати у страниј држави, а у тој валути тужиоцу се исплаћује и зарада. Ревизија тужиоца не садржи посебне наводе којима се оспорава правилност донете одлуке о његовој обавези издржавања малолетне деце.

Сходно изложеном, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у другом ставу изреке.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду у делу којим је уређен начин одржавања личних односа малолетне деце и тужиоца, са образложењем да се у конкретном случају не може применити члан 61. Породичног закона. По схватању тог суда, обе странке и деца имају боравиште у Словенији и зато нема услова да се лични односи деце и тужиоца уреде одлуком домаћег суда, већ одлуку о томе може донети суд државе у којој се налази њихово боравиште и пред којим је тужена покренула поступак за развод брака који је прекинут до правноснажног окончања овог поступка.

Преиначење првостепене пресуде, у делу којим је одлучено о одржавању личних односа деце и тужиоца, извршено је због погрешне примене материјалног права - члана 61. Породичног закона. Међутим, из образложења другостепене пресуде произилази да не постоји надлежност домаћег суда да о томе одлучује, што би значило да је првостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП која би, у смислу члана 391. став 2. тог закона, имала за последицу укидање првостепене пресуде и одбацивање тужбе у том делу.

По оцени Врховног касационог суда, оваква одлука другостепеног суда није правилна јер је одредбом члана 226. став 1. Породичног закона прописано да је суд дужан да пресудом у брачном спору одлучи о вршењу родитељског права, дакле и о одржавању личних односа детета и родитеља са којим оно не живи. Околност да странке и деца имају боравиште у иностраној држави не представља сметњу да домаћи суд, који је одлучио о тужби за развод брака, донесе и одлуку о начину одржавања личних односа деце странака и тужиоца. Тако донета одлука ће у држави боравишта странка и њихове деце бити извршавана као страна судска одлука, након спроведеног поступка њеног признања у складу са прописима те државе.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП одлучено је као у трећем ставу изреке - укинута пресуда другостепеног суда у делу којим је одлучено о жалби тужиоца изјављеној против првостепене пресуде - у погледу одлуке о одржавању личних односа, и у том делу предмет враћен том суду на поновни поступак одлучивања о жалби тужиоца.

У поновном поступку другостепени суд ће оценити жалбене наводе тужиоца, нарочито навод да је одлука првостепеног суда непримерена јер између странака није могуће постићи договор о начину одржавања личних односа са децом.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора.

Трошкови тужене за одговор на жалбу, по налажењу Врховног касационог суда, нису били нужни за вођење ове парнице. Због тога је захтев тужене за накнаду ових трошкова одбијен и применом члана 154. у вези са чланом 165. став 1. ЗПП, одлучено као у четвртном ставу изреке.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић